JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PHILIPPE LÉGER
21 päivänä helmikuuta 2002 [1]

1. Tällä ennakkoratkaisupyynnöllä yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään tulkitsemaan tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen [2] 27 artiklan 3 kohtaa. Tässä artiklassa määrätään, ettei tuomiota voida tunnustaa toisessa sopimusvaltiossa, jos se on ristiriidassa sellaisen tuomion kanssa, joka on annettu samojen asianosaisten välillä tässä valtiossa.

2. Pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevilla kansallisilla tuomioilla on se erityispiirre, että ne on annettu välitoimimenettelyissä, joita koskevat säännöt ovat kyseisissä kahdessa sopimusvaltiossa erilaisia. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on käsiteltävänään olevan asian tämän erityispiirteen johdosta joutunut pohtimaan, ovatko tuomiot, joilla on ratkaistu väliaikaisia toimenpiteitä tai turvaamistoimia koskeva hakemus, keskenään ristiriidassa niiden erojen vuoksi, jotka koskevat menettelyllisiä edellytyksiä, joista kummassakin valtiossa riippuu, voidaanko välitoimimenettelyssä määrätä tällaisia toimenpiteitä tai toimia.

3. Ennen kuin ryhdytään tutkimaan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettua pääasiallista kysymystä, on tarkasteltava pääasian vireilletuloon johtaneita tosiseikkoja ja asian käsittelyn vaiheita sekä asiaa koskevia oikeussääntöjä.

I Tosiseikat ja pääasian käsittelyn vaiheet

4. Italian Leather SpA [3] on Italiaan sijoittautunut oikeushenkilö. Se markkinoi LongLife-nimisiä nahalla verhoiltuja huonekaluja.

5. WECO Polstermöbel GmbH & Co. [4] on Saksaan sijoittautunut yhtiö, joka sekin myy verhoiltuja huonekaluja.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — EYVL 1972, L 299, s. 32. Nyt esillä olevassa asiassa yleissopimusta sovelletaan sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä sopimuksella (EYVL L 304, s. 1; yleissopimus muutoksineen, s. 77), Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä sopimuksella (EYVL L 388, s. 1) sekä Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 26 päivänä toukokuuta 1989 tehdyllä sopimuksella (EYVL L 285, s. 1; jäljempänä yleissopimus). Konsolidoitu versio yleissopimuksesta, sellaisena kuin se on muutettuna näillä kolmella liittymissopimuksella, on julkaistu EYVL:ssä 1990, C 189, s. 2.

3 — Jäljempänä Italian Leather tai velkoja.

4 — Jäljempänä WECO tai velallinen.

6. Vuonna 1996 Italian Leather teki WECO:n kanssa yksinoikeussopimuksen, jolla WECO:lle annettiin oikeus myydä Italian Leatherin tuotteita viiden vuoden ajan määrätyllä maantieteellisellä alueella. Sopimus sisälsi muun muassa seuraavat ehdot:

"2) Ostajat saavat käyttää LongLife-tavaramerkkiä vain LongLife-nahalla verhoiltujen tuotteiden myynnissä.

— —

4) Ostaja ei saa käyttää LongLife-tavaramerkkiä omaan mainontaansa ilman tavarantoimittajan kirjallista lupaa." [5]

7. Sopimuspuolet ovat osoittaneet toimivaltaisiksi tuomioistuimiksi Barin (Italia) tuomioistuimet.

8. Vuonna 1998 WECO väitti, että Italian Leather oli täyttänyt sopimuksen puutteellisesti. WECO ilmoitti Italian Leatherille, ettei se tämän johdosta suostu yhteismainontaan tulevilla messuilla vaan esiintyy omalla WECO-tavaramerkillään.

9. Italian Leather teki velallisen kotipaikan tuomioistuimelle Landgericht Koblenzille (Saksa) välitoimihakemuksen, jossa se vaati, että WECO:a on kiellettävä markkinoimasta helppohoitoisia nahkatuotteita tavaramerkillä "naturia longlife by Maurizio Danieli".

10. Landgericht Koblenz, jonka käsiteltäväksi asia oli saatettu yleissopimuksen 24 artiklan nojalla, hylkäsi välitoimihakemuksen 17.11.1998 antamallaan tuomiolla sillä perusteella, ettei välitoimien määräämiseen ollut perustetta. [6]

11. Landgericht Koblenzin mukaan velkojan hakemuksen hyväksyminen olisi merkinnyt, että velallinen velvoitetaan täyttämään sopimus. Velkoja ei ollut näyttänyt toteen korjaamattoman vahingon tai lopullisen oikeudenmenetyksen vaaraa, vaikka Saksan oikeuden mukaan tällaisen vaaran olemassaolo on edellytys pyydetyn toimenpiteen määräämiselle. Velallinen oli sitä paitsi jo toteuttanut konkreettisia toimenpiteitä mainostaakseen ja markkinoidakseen tuotteitaan, joihin käytetty nahka oli peräisin muilta tavarantoimittajilta.

5 — Ennakkoratkaisupyynnön suomenkielisen käännöksen s. 2.

6 — Yleissopimuksen 24 artiklan mukaan sopimusvaltion tuomioistuimet voivat määrätä kansallisen lainsäädäntönsä mukaisia väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia silloinkin, kun toisen sopimusvaltion tuomioistuin on yleissopimuksen mukaan toimivaltainen tutkimaan pääasian.

Tämän vuoksi myös velalliselle olisi Landgericht Koblenzin käsityksen mukaan aiheutunut huomattavaa vahinkoa, jos haettu kielto olisi asetettu.

12. Velkoja haki kieltomääräystä myös Tribunale di Barista. Tribunale di Bari antoi 28.12.1998 määräyksen, jossa se kielsi WECO:a käyttämästä sanaa Long-Life nahkahuonekalujensa markkinoinnissa eräissä jäsenvaltioissa, muun muassa Saksassa, katsoen, että "periculum in mora (kiireellisyysvaatimus) on nähtävä kantajan taloudellisissa menetyksissä ja sen tästä johtuvassa mahdollisessa juridisessa 'kuolemassa', joka ei ole korvattavissa". [7]

13. Italian Leatherin hakemuksesta Landgericht Koblenz antoi 18.1.1999 Tribunale di Barin määräyksen täytäntöönpanoa koskevan määräyksen ja liitti siihen uhkasakon.

14. WECO:n valitettua tästä asiassa toimivaltainen Oberlandesgericht kuitenkin muutti 18.1.1999 annettua määräystä katsoen, että Tribunale di Barin välitoimia koskeva päätös oli yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuin tavoin ristiriidassa sen 17.11.1998 annetun tuomion kanssa, jolla Landgericht Koblenz oli hylännyt Italian Leatherin kieltomääräyshakemuksen.

7 — Bundesgerichtshofin lainaama katkelma, ennakkoratkaisupyynnön suomenkielisen käännöksen s. 5.

15. Italian Leather valitti Oberlandesgerichtin päätöksestä Bundesgerichtshofiin.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yleissopimus

16. Yleissopimusta sovelletaan sen 1 artiklan 1 kappaleen mukaan yksityisoikeudellisissa asioissa, riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään.

17. Yleissopimuksen III osastossa vahvistetaan säännöt, joiden mukaisesti sopimusvaltion tuomioistuinten tuomiot tunnustetaan ja pannaan täytäntöön muissa sopimusvaltioissa.

18. Yleissopimuksen 26 artiklan ensimmäisen kappaleen mukaan "sopimusvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan toisessa sopimusvaltiossa vaatimatta minkään erityisen menettelyn noudattamista".

19. Poikkeuksiin, jotka koskevat tuomioiden tunnustamista täytäntöönpanovaltiossa, kuuluu poikkeus, josta on määrätty yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdassa, jonka mukaan "tuomiota ei tunnusteta — — jos tuomio on ristiriidassa sellaisen tuomion kanssa, joka on annettu samojen asianosaisten välillä siinä valtiossa, jossa tunnustamista pyydetään".

Saksan lainsäädäntö

20. Bundesgerichtshofin mukaan "Zivilprozeßordnungin[8] (ZPO) 935 §:n mukaan voidaan antaa väliaikaismääräys, jos vaarana on se, että olemassa olevan tilanteen muuttuessa yhden asianosaisen oikeuksien toteutuminen estyy taikka olennaisesti vaikeutuu. Tämän edellytyksen täytyttyä asiaa käsittelevän tuomioistuimen on olennaisin osin varmistettava senhetkisten olosuhteiden säilyminen".[9]

21. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut edelleen, että "tämän säännöksen mukaan tuomioistuin voi tilapäisesti myös säännellä oikeussuhdetta, jos se on tarpeen olennaisten vahinkojen torjumiseksi taikka uhkaavan vaaran estämiseksi tai muista syistä".[10]

8 — Saksan siviiliprosessilaki.

9 — Ennakkoratkaisupyynnön suomenkielisen käännöksen s. 4—5.

10 — Idem. s. 5.

III Ennakkoratkaisukysymykset

22. Bundesgerichtshof on epävarma siitä, miten yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohtaa pitäisi tulkita silloin, kun — kuten nyt esillä olevassa asiassa — välitoimimenettelyissä on annettu kaksi tuomiota erilaisten menettelyllisten edellytysten perusteella. Bundesgerichtshof pohtii, että jos se pysyttää Landgericht Koblenzin 18.1.1999 antaman täytäntöönpanomääräyksen, voiko se pysyttää hallinnollisen uhkasakon, jonka tämä tuomioistuin on liittänyt Italiassa annettuun tuomioon siltä varalta, ettei tätä noudateta, tai onko sen pakko pysyttää tämä uhkasakko.

23. Bundesgerichtshof on tämän vuoksi lykännyt asian käsittelyä ja esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Voivatko tuomioistuinratkaisut olla yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla ristiriitaisia, jos ne poikkeavat toisistaan vain sellaisten erityisten edellytysten osalta, joiden täyttyessä voidaan määrätä tietty itsenäinen (yleissopimuksen 24 artiklassa tarkoitettu) väliaikainen toimenpide tai turvaamistoimi?

2) Kun täytäntöönpanovaltion tuomioistuin yleissopimuksen 34 artiklan

1 kappaleen ja 31 artiklan 1 kappaleen mukaisesti julistaa täytäntöönpanokelpoiseksi ulkomaisen tuomioistuinratkaisun, jossa velallinen velvoitetaan pidättymään tietyistä toimenpiteistä, voiko se määrätä ja onko sen määrättävä samalla toimenpiteistä, jotka ovat täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaan välttämättömiä tuomioistuimen määräämän kiellon täytäntöönpanemiseksi?

3) Jos toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi: onko määräykset, jotka ovat välttämättömiä kiellon täytäntöönpanemiseksi täytäntöönpanovaltiossa, annettava myös silloin, kun tunnustettava tuomioistuinratkaisu ei itsessään sisällä tuomiovaltion lainsäädännön mukaisia vastaavia määräyksiä ja kun tuomiovaltion lainsäädännössä ei ylipäätään ole säädetty tuomioistuinten antamien vastaavien kieltomääräysten tällaisesta välittömästä täytäntöönpanemisesta?"

IV Yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu ristiriitaisuus, kun on kysymys vastakkaisista tuomioista, jotka on annettu välitoimimenettelyissä, joissa noudatetaan erilaisia menettelyllisiä edellytyksiä (ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys)

24. Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys koskee yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua ristiriitaisuutta, joka vallitsee kahden sellaisen tuomion välillä,[11] jotka kahden sopimusvaltion tuomioistuimet ovat antaneet välitoimimenettelyissä tavaramerkin käyttökieltoa koskevan hakemuksen johdosta.

25. Sellaisena kuin Bundesgerichtshof on kysymyksen muotoillut siinä lähdetään siitä perusolettamasta, että kyseessä olevat kaksi tuomiota poikkeavat toisistaan vain niiden erojen johdosta, jotka koskevat edellytyksiä, joista kieltomääräyksen antaminen riippuu. Välitoimien perusteet on Saksan lainsäädännössä asetettu tiukemmiksi kuin Italian lainsäädännössä. Tästä seuraa, että Italiassa tehdyllä kieltomääräyshakemuksella on paremmat mahdollisuudet menestyä kuin samanlaisella, saksalaiselle tuomioistuimelle tehdyllä hakemuksella.

26. Aluksi on esitettävä kaksi huomautusta.

27. Ensinnäkin on todettava, että vaikka ennakkoratkaisukysymyksessä on painotettu Saksassa ja Italiassa noudatettavien

11 — Ennakkoratkaisupyynnön mukaan se välitoimia koskeva tuomio, jolla Landgericht Koblenz hylkäsi Italian Leatherin hakemuksen, että WECO:a kiellettäisiin käyttämästä LongLife-tavaramerkkiä, on yleissopimuksen 25 artiklassa tarkoitettu tuomio, eikä tätä ole kiistetty. Sama koskee välitoimimääräystä, jolla Tribunale di Bari hyväksyi saman kieltomääräystä koskevan hakemuksen ja jonka tunnustamista Saksan alueella pääasian oikeudenkäynti koskee. Tämän artiklan mukaan yleissopimuksessa tarkoitetaan tuomiolla jokaista sopimusvaltion tuomioistuimen ratkaisua riippumatta siitä, miksi sitä kutsutaan.

menettelyjen eroja, ennakkoratkaisupyynnössä ei ole kuvailtu täsmällisesti Italian oikeuden mukaan sovellettavia menettelysääntöjä. Selvitettyään ensin syitä, joiden perusteella Landgericht Koblenz on katsonut, ettei edellytys, joka olisi tehnyt pyydetystä kieltomääräyksestä perustellun, ollut täyttynyt, Bundesgerichtshof on päinvastoin todennut, että Tribunale di Bari oli arvioinut tätä edellytystä eri tavalla. [12] Tämän täsmennyksen perusteella voidaan olettaa, että näiden kahden tuomion keskinäinen eroavaisuus johtuu siitä, että kyseiset kaksi tuomioistuinta ovat arvioineet samaa menettelyllistä edellytystä eri tavalla, eikä siitä, että kansalliset oikeussäännöt poikkeaisivat toisistaan olennaisesti.

28. Koska ei ole tarkempaa tietoa syistä, joiden vuoksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on kohdistanut kysymyksensä niihin menettelyllisiin edellytyksiin, joiden täyttyessä hakemuksen kohteena oleva toimenpide voidaan hyväksyä, on katsottava, etteivät kansallisen lainsäädännön mukaiset välitoimien perusteet ole kyseessä olevissa kahdessa sopimusvaltiossa täsmälleen samanlaisia.

29. Toiseksi on todettava, että olettamassa, joka perustuu siihen, että ainoa näille kahdelle tuomiolle tunnusomainen poikkeavuus johtuu eroista niissä edellytyksissä, joiden on kansallisessa menettelyssä täytyttävä, jotta kieltomääräys voitaisiin antaa, *jätetään huomiotta, että tuomiot eroavat toisistaan myös vaikutuksiltaan.* Saksassa annetussa tuomiossa ei ole hyväksytty kieltomääräystä koskevaa hakemusta, kun taas Italiassa annetussa tuomiossa on määrätty tällaisesta kiellosta.

30. Tämä toteamus ei ole merkityksetön yhteisöjen tuomioistuimen vastattavaksi tulevan ennakkoratkaisukysymyksen sisällön kannalta. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksen olemassaololle ei olisi aihetta, jos tuomioiden vaikutukset olisivat välitoimien perusteiden erilaisuudesta huolimatta samansuuntaiset. Tällaisessa tapauksessa ei olisi epäilyjä siitä, että ulkomainen tuomio on sopusoinnussa täytäntöönpanovaltiossa annetun tuomion kanssa.

31. Yleissopimuksen 27 artiklalla nimittäin rajoitetaan yhden sellaisen perustavanlaatuisen yleissopimuksessa tavoitellun päämäärän toteuttamista, jolla pyritään niin suuressa määrin kuin mahdollista helpottamaan tuomioiden vapaata liikkuvuutta määräämällä yksinkertaisesta ja nopeasta täytäntöönpanomääräysmenettelystä. Tätä tuomioiden tunnustamisen periaatteesta tehtyä poikkeusta on näin ollen tulkittava suppeasti. [13] Poikkeuksen soveltaminen on lisäksi rajoitettava vain tuomioihin, joiden oikeudelliset vaikutukset voisivat siinä tapauksessa, että ne ilmenisivät yhtäaikaisesti samassa sopimusvaltiossa, "aiheuttaa häiriötä yhteiskuntajärjestykselle" täytäntöönpanovaltiossa. [14]

12 — Ennakkoratkaisupyynnön suomenkielisen käännöksen s. 5. Edellytys, johon ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on viitannut, liittyy ennen kaikkea tarpeeseen torjua välitoimihakemuksen tekijän etuihin kohdistuva olennainen vahinko tai estää näitä etuja uhkaava välitön vaara.

13 — Ks. äskettäisenä esimerkkinä vakiintuneesta oikeuskäytännöstä asia C-38/98, Renault, tuomio 11.5.2000 (Kok. 2000, s. I-2973, 26 kohta).

14 — Ks. Jenard, P., *Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevasta 27.9.1968 tehdystä yleissopimuksesta laadittu selvitys*, s. 45 (EYVL 1979, C 59, s. 1; jäljempänä Jenardin selvitys).

32. On muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Hoffmann 4.2.1988 antamassaan tuomiossa katsonut, että sen toteamiseksi, onko kysymys yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdassa tarkoitetusta ristiriitaisuudesta, on tutkittava, aiheutuuko kyseessä olevista tuomioista oikeudellisia vaikutuksia, jotka sulkevat toisensa pois vastavuoroisesti. [15] On näin ollen vaikea esimerkiksi katsoa, että tuomiot, jotka poikkeavat toisistaan perusteluiltaan mutta eivät oikeudellisilta vaikutuksiltaan, ovat ristiriitaisia niin, että ne ovat omiaan aiheuttamaan häiriötä täytäntöönpanovaltion yhteiskuntajärjestykselle. [16] Tuomioiden taustalla olevat perusteet voivat erilaisuudestaan huolimatta olla olemassa rinnakkain, kunhan tuomioista seuraavat oikeusnormit eivät ole yhteensoveltumattomia.

33. Sitäkin suuremmalla syyllä on todettava, että jos kansallisissa lainsäädännöissä säädetyt välitoimien perusteet poikkeavat toisistaan ilman, että näiden menettelyllisten edellytysten mukaisesti annettujen tuomioiden vaikutukset kuitenkaan olisivat yhteensoveltumattomia, ei voida sallia, että ulkomaisen tuomion katsotaan olevan ristiriidassa täytäntöönpanovaltiossa annetun tuomion kanssa.

34. Sitä seikkaa, etteivät kansallisten menettelyjen mukaiset edellytykset ole täsmälleen samanlaisia, ei näin ollen voida erottaa toteamuksesta, että riidanalaisissa tuomioissa on päädytty täysin vastakkaisiin ratkaisuihin kieltomääräystä koskevan hakemuksen osalta. Juuri tämä tuomioiden ristiriitaisuus, joka johtuu niiden vaikutuksista siten kuin edellä mainitussa asiassa Hoffmann annetussa tuomiossa on tarkoitettu, on saanut Bundesgerichtshofin pohtimaan, säilyykö tuomioiden ristiriitaisuus silloinkin, kun se johtuu eroista, jotka ovat luonteenomaisia menettelyllisille edellytyksille, joiden mukaisesti tuomiot on annettu.

35. Epätietoisuutta siitä, miten yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohtaa on tulkittava, aiheuttaa myös se, että kyseisessä tuomioissa ei — niiden erilaisuudesta huolimatta — ratkaista aineellisia kysymyksiä koskevaa riitaa eli ne eivät perustu aineelliseen oikeuteen. Se, millaiset menestymisen mahdollisuudet asianosaisen hakemuksella on, riippuu pääasiallisesti siitä, missä määrin toimenpiteet, joista välitoimista päättävällä tuomarilla on toimivalta määrätä, ovat asianosaisten saatavissa, siten kuin tämä saatavuus on kansallisessa oikeudessa järjestetty välitoimien perusteiden kautta.

Menettelylliset erot aiheuttavat itsessään vaaran tuomioiden ristiriitaisuudesta, eikä ole varmaa, että aineellisia kysymyksiä koskeva tuomio, joka olisi annettu Italiassa asiaan sovellettavan aineellisen oikeuden perusteella, olisi nyt esillä olevassa asiassa ristiriidassa Saksassa samoin edellytyksin annetun tuomion kanssa.

36. Bundesgerichtshof on täsmentänyt, ettei Landgericht Koblenz ole aineellisesti kiistänyt Italian Leatherin oikeutta kielto-

15 — Asia 145/86, Hoffmann, tuomio 4.2.1988 (Kok. 1988, s. 645, 22 kohta).

16 — Ks. julkisasiamies Darmonin em. asiassa Hoffmann esittämä ratkaisuehdotus, 10 ja 11 kohta.

määräyksen saamiseen.[17] Se on pelkästään katsonut, että hakemuksen kohteena olevan toimenpiteen määräämiselle säädetty edellytys ei täyttynyt.[18] Landgericht Koblenzin mukaan Italian Leatherin hakemuksella pyrittiin sopimuspuolten välisten oikeussuhteiden sääntelemiseen eikä pelkästään olemassaolevan tilanteen säilyttämiseen. Olennaisen vahingon torjumisen tarve, joka on yksi niistä edellytyksistä, joiden perusteella välitoimista voidaan määrätä, ei siten ollut täyttynyt.[19] Tribunale di Bari on taas omia kansallisia menettelysääntöjään soveltaen päätynyt toisenlaiseen ratkaisuun.

37. Ennakkoratkaisukysymys on näin ollen ymmärrettävä niin, että sillä pyritään selvittämään, onko yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että ulkomainen tuomio, jossa annetaan kieltomääräys, on tässä artiklassa tarkoitetuin tavoin ristiriidassa sellaisen tuomion kanssa, jossa on kieltäydytty määräämästä tällaisesta toimenpiteestä ja joka on annettu samojen asianosaisten välillä täytäntöönpanovaltiossa, jos näiden kahden tuomion vastakkaiset vaikutukset johtuvat eroista, jotka koskevat niitä menettelyllisiä edellytyksiä, joista kieltomääräyksen antaminen kansallisen oikeuden mukaan riippuu tuomiovaltiosta ja täytäntöönpanovaltiosta.

38. Kuten olen todennut, senkaltaisten tuomioiden, joista on kysymys pääasian oikeudenkäynnissä, oikeudelliset vaikutukset sulkevat toisensa pois vastavuoroisesti.

39. Italian tuomioistuin on hyväksynyt Italian Leatherin kieltomääräyshakemuksen sen jälkeen, kun Saksan tuomioistuin oli hylännyt saman hakijan tekemän samanlaisen hakemuksen.

40. Se, että sopimusvaltion tuomioistuin hyväksyy hakemuksen, joka on samanlainen kuin hakemus, jonka toisen sopimusvaltion tuomioistuin on hylännyt, ei ole sellainen täytäntöönpanomääräysmenettelyjen vakiotekijä, joka aiheuttaisi epätietoisuutta siitä, ovatko tuomiot keskenään ristiriidassa vai eivät.

Esimerkiksi edellä mainitussa asiassa Hoffmann ulkomaisen tuomion, jolla puoliso oli velvoitettu maksamaan toiselle puolisolle elatusapua avioliitosta johtuvien elatusvelvollisuuksien täyttämiseksi, katsottiin olevan ristiriidassa sellaisen kansallisen tuomion kanssa, jolla puolisot oli tuomittu avioeroon. Vaikka näiden kahden samojen asianosaisten välillä annetun tuomion kohde ei ollut sama, niiden katsottiin siitä huolimatta kuuluvan yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdan soveltamisalaan.

41. Nyt esillä olevassa asiassa pääasiaan liittyviä tosiseikkoja on helpompi analysoida, koska tuomioistuimet ovat antaneet saman hakemuksen johdosta vastakkaiset tuomiot.

17 — Ennakkoratkaisupyynnön suomenkielisen käännöksen s. 4.
18 — Idem.
19 — Idem. s. 5.

42. Sellaista väitettä, jonka mukaan tuomio, jossa määrätään hakemuksen kohteena olevasta toimenpiteestä, on sopusoinnussa sellaisen tuomion kanssa, jolla tämä hakemus on hylätty, koska toisella tuomiolla on positiivisia oikeusvaikutuksia, kun taas toinen tuomio jättää sovellettavan oikeuden muuttumattomaksi, ei voida hyväksyä. [20]

43. Tuomiolla, jossa todetaan, ettei hakemusta voida ottaa tutkittavaksi tai että se on perusteeton, on nimittäin sen oikeudellisesta perustasta riippumatta katsottava olevan oikeudellisia vaikutuksia. Kieltomääräyksen antamisesta kieltäytyminen on itsessään positiivinen toimi, vaikka sille on ominaista aineellisten vaikutusten puuttuminen. Hylkäävä tuomio voi siis olla ristiriidassa vaikutuksiltaan vastakkaisen tuomion kanssa.

44. On tutkittava, ovatko edellä mainitussa asiassa Hoffmann tarkoitetuin tavoin ristiriitaiset tuomiot ristiriitaisia silloinkin, kun niiden ristiriitaisuus johtuu eroista, joita on niiden kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen menettelyllisten edellytysten välillä, joista kieltomääräyksen antaminen riippuu.

20 — Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus näyttää puoltavan tätä käsitystä, kun se on todennut, ettei se pysty "ennakkoratkaisupyyntöä lukiessaan [ymmärtämään], millä tavalla nämä kaksi tuomiota ovat ristiriitaisia" (huomautusten 9 kohta), tai kun se on todennut istunnossa, ettei se pysty ymmärtämään, miten Saksassa annetun tuomion oikeusvaikutukset voivat olla ristiriidassa Italiassa annetun tuomion positiivisten oikeusvaikutusten kanssa. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on vielä todennut, että tuomiota, jossa kieltäydytään määräämästä väliaikaista toimenpidettä tai turvaamistointa, ei tarvitse tunnustaa eikä panna täytäntöön muissa sopimusvaltioissa, joten voidaan kysyä, onko sen vuoksi, että tämä tuomio on ristiriidassa toisessa sopimusvaltiossa annetun tuomion kanssa, perusteltua kieltäytyä tunnustamasta viimeksi mainittua tuomiota (huomautusten 22 kohta). Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan on yleissopimuksella tavoitellun päämäärän vastaista, jos ulkomaista tuomiota kieltäydytään tunnustamasta sillä perusteella, että se on ristiriidassa sellaisen täytäntöönpanovaltiossa annetun tuomion kanssa, jota ei voida tunnustaa (huomautusten 24 kohta).

45. Tämän selvittämiseksi on tarkasteltava yleissopimuksen sanamuotoa ja sillä tavoiteltuja päämääriä.

46. Yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdassa ei ole mitään mainintaa siitä, miten ilmaisu "ristiriidassa" on ymmärrettävä. Siinä asetetaan tämän ominaisuuden edellytykseksi, että ulkomainen tuomio, jonka tunnustamisesta kieltäydytään, ja täytäntöönpanovaltiossa annettu tuomio on annettu samojen asianosaisten välillä. Kyseisessä kohdassa ei kuitenkaan aseteta mitään muuta edellytystä, esimerkiksi edellytystä, että molemmissa kansallisissa tuomioistuimissa olisi pitänyt noudattaa vastaavanlaista tai samanlaista menettelyä.

47. On vielä todettava, että ristiriitaisuuden vaara on yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdan sanamuodon mukaan olemassa siitä riippumatta, minkä luonteinen kyseessä oleva tuomio on, kunhan se vastaa yleissopimuksen 25 artiklassa olevaa määritelmää.

48. Yhteisöjen tuomioistuin on viimeksi mainittua määräystä tulkitessaan todennut, että tointa voidaan pitää yleissopimuksessa tarkoitettuna tuomiona vain, jos sen on antanut sopimusvaltion lainkäyttöelin, joka ratkaisee oman toimivaltansa perusteella kysymykset, joista asianosaiset ovat riitaisia. [21] Yleissopimuksen 25 artiklassa ei kuitenkaan ole tehty mitään eroa kansallisten tuomioiden välille sen perusteella, mitkä ovat sellaisten menettelyjen tunnusomaiset piirteet, joiden perusteella tuomiot on annettu.

21 — Asia C-414/92, Solo Kleinmotoren, tuomio 2.6.1994 (Kok. 1994, s. I-2237, 17 kohta).

49. Yhteisöjen tuomioistuin on selvästi korostanut, ettei yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdan soveltamisen yhteydessä voida omaksua mitään muuta tulkintaa, koska 25 artiklassa oleva tuomion käsitteen määritelmä pätee kaikkien niiden yleissopimuksen määräysten osalta, joissa on käytetty tätä termiä. [22]

50. Sovellettavia määräyksiä tulkittaessa on tämän vuoksi todettava, että sellaisiin tuomioihin, jotka on annettu kansallisissa välitoimimenettelyissä, joille on tunnusomaista, että niissä sovelletaan erityissääntöjä, ja jotka siten todennäköisemmin kuin muut menettelyt ovat erilaisia eri sopimusvaltioissa, sovelletaan samaa oikeudellista sääntelyä kuin muihinkin yleissopimuksen 25 artiklassa tarkoitettuihin tuomioihin.

51. Tämän toteamuksen paikkansapitävyyden vahvistaa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan yleissopimuksen 24 artiklan määräykset eivät estä väliaikaisten toimenpiteiden ja turvaamistointen tunnustamista ja niitä koskevien täytäntöönpanomääräysten antamista yleissopimuksen 25—49 artiklassa asetettujen edellytysten mukaisesti. [23] Ei voida katsoa, että yleissopimusta sovelletaan menettelyihin, jotka johtavat tämänluonteisiin toimenpiteisiin, jollei samanaikaisesti oteta huomioon sitä mahdollisuutta, että näissä menettelyissä annetut tuomiot voivat olla ristiriidassa toisen tuomion kanssa.

22 — Idem. tuomion 20 kohta.

23 — Asia 125/79, Denilauler, tuomio 21.5.1980 (Kok. 1980, s. 1553, Kok. Ep. V, s. 201, 17 kohta). Ks. myös asia 120/79, De Cavel, tuomio 6.3.1980 (Kok. 1980, s. 731, 9 ja 10 kohta).

Pitää paikkansa, ettei yleissopimuksen 24 artiklan mukainen tuomio ole pääasian oikeudenkäynnissä se tuomio, jota täytäntöönpanomääräyshakemus koskee. Yhteisöjen tuomioistuin ei kuitenkaan ole katsonut, että tuomiot, joissa määrätään väliaikaisista toimenpiteistä tai turvaamistoimista ja joiden joukkoon voidaan lukea tuomio, jossa annetaan kieltomääräys, jonka tarkoituksena on lopullisen taloudellisen vahingon torjuminen, [24] jäisivät luonteensa puolesta sen sääntelyn ulkopuolelle, josta yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdassa on määrätty yleisesti tuomioiden osalta. [25]

52. Yleissopimuksella tavoiteltu päämäärä vahvistaa oikeaksi sen, mitä yleissopimuksen sanamuodon perusteella voidaan olettaa.

53. Jenardin selvityksen mukaan "on kiistatonta, että yhteiskuntajärjestykselle aiheutuisi häiriötä, jos olisi mahdollista vedota kahteen keskenään ristiriitaiseen tuomioon". [26] Yhteiskuntajärjestyksen häiriintymistä koskevan arviointiperusteen, jonka tiedetään olevan yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdassa vahvistetun säännön taustalla, on ohjattava tämän määräyksen tulkintaa.

24 — Nämä toimenpiteet on määritelty niin, että ne ovat toimenpiteitä, "joiden tarkoituksena on säilyttää yleissopimuksen soveltamisalalla tosiseikkoja tai oikeudellisia seikkoja koskeva asiaintila niiden oikeuksien suojaamiseksi, joiden tunnustamista lisäksi vaaditaan pääasian tutkivalta tuomioistuimelta" (asia C-391/95, Van Uden, tuomio 17.11.1998, Kok. 1998, s. I-7091, 37 kohta).

25 — Ks. myös em. asiassa Van Uden annetun tuomion 34 kohta, jonka mukaan "siltä osin kuin väliaikaisia toimenpiteitä koskevan hakemuksen kohde koskee kysymystä, joka kuuluu yleissopimuksen aineelliseen soveltamisalaan, — — yleissopimusta sovelletaan — — ".

26 — Sivu 45.

54. Edellä mainitussa asiassa Hoffmann annettu tuomio havainnollistaa selvästi, että yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohtaa on tulkittava suppeasti, koska siinä asetetaan tuomioiden ristiriitaisuuden edellytykseksi, että tuomiovaltion tuomioistuimen asettama oikeusnormi on yhteensoveltumaton täytäntöönpanovaltion alueella asetetun oikeusnormin kanssa. Se, että tuomioiden ristiriitaisuutta tarkasteltaessa pidetään lähtökohtana niiden vaikutuksia pikemminkin kuin niiden "olennaista sisältöä",[27] on mielestäni sekä käytännöllisempää että paremmin sopusoinnussa määräyksen suppeaa tulkintaa koskevan vaatimuksen kanssa.

55. Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa Hoffmann antamassaan tuomiossa katsonut implisiittisesti, että sopimusvaltiossa annettu tuomio häiritsee yhteiskuntajärjestystä, jos sen täytäntöönpano toisen sopimusvaltion alueella aiheuttaa oikeusvaikutuksia, jotka toisen tuomion oikeusvaikutusten kanssa sulkevat toisensa vastavuoroisesti pois. Tämä toteamus koskee ennen kaikkea tuomioita, joiden vaikutukset ovat vastakkaisia, kuten nyt esillä olevassa asiassa.

56. Tästä vakuuttumiseksi riittää, kun kuvitellaan, mitä seurauksia valtiolle aiheutuu tilanteesta, jossa sitä pyydetään kansallisen oikeutensa mukaisesti antamaan julkisen vallan apua kahden sellaisen tuomion täytäntöönpanemiseksi, joista toisessa hyväksytään hakemus, joka on toisessa hylätty. Oikeusvaltion olemassaolo on sopimusvaltioissa yhteiskuntajärjestyksen tae. Oikeusvaltion pysyvyys riippuu siitä, että jokaiselle oikeussubjektille on tunnustettu oikeus kääntyä olemassaolevan tuomioistuinjärjestelmän puoleen voimassaolevien oikeussääntöjen tehokkaan soveltamisen aikaansaamiseksi. Koko tämä järjestelmä vaarantuisi, jos siihen perustuvat tuomiot voitaisiin kyseenalaistaa tunnustamalla tai panemalla täytäntöön niille vastakkaisia tuomioita.

57. Sillä, millä edellytyksillä tuomiot on annettu, ei ole merkitystä. Yhteiskuntajärjestyksen häiriintymisen vaara on yhtä suuri silloin, kun vaikutuksiltaan ristiriitaiset tuomiot on annettu erilaisten menettelyllisten edellytysten mukaisesti.

58. Jos myönnetään, että tuomioistuimen toimi on yleissopimuksen 25 artiklassa tarkoitettu tuomio, vaikka se on tehty kansallisessa oikeudessa säädettyjen erityisten edellytysten perusteella, sitä voidaan soveltaa sopimusvaltioiden alueella aivan samoin kuin mitä tahansa muuta tuomiota. Vaara muodostuu sellaisten vastakkaisten oikeusnormien kollisiosta, joiden pakottavuutta ei vähennä se, että tuomiot on annettu välitoimimenettelyissä, jotka on järjestetty toisistaan poikkeavilla yksityiskohtaisilla säännöillä.

Pääasian oikeudenkäynnissä ei ole väitetty, että Italiassa tai Saksassa sovellettavan välitoimimenettelyn mukaisesti annettu

27 — Ilmaisua on käyttänyt julkisasiamies Darmon em. asiassa Hoffmann esittämässään ratkaisuehdotuksessa, 10 kohta.

tuomio olisi vähemmän pakottava kuin aineellisia kysymyksiä koskeva tuomio.

59. Katson, että välitoimimenettelyssä annetun tuomion, kuten pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan tuomion, tunnustaminen sillä perusteella, että sen ristiriitaisuus toisen tuomion kanssa johtuu menettelyllisistä eroista, aiheuttaa täytäntöönpanovaltion yhteiskuntajärjestykselle yhtä suuren vaaran kuin sellaisen aineellisia kysymyksiä koskevan tuomion tunnustaminen, joka on ristiriidassa toisen tuomion kanssa.

60. Lisäksi on todettava, että yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdan sellainen tulkinta, joka sulkee tämän määräyksen soveltamisalan ulkopuolelle tuomiot, jotka ovat ristiriidassa toisen tuomion kanssa menettelyllisistä syistä, vähentäisi määräyksen merkitystä, koska sopimusvaltioiden yksityisoikeuden alalla järjestämät tuomioistuinmenettelyt ovat kaikkea muuta kuin yhdenmukaistettuja, oli kyse sitten yleisistä menettelyistä tai välitoimimenettelyistä.

61. Katson näin ollen, että tuomioistuimen, joka aikoo tehdä tuomioiden ristiriitaisuutta koskevan ratkaisun, ei pidä päättelyssään ottaa huomioon niiden syiden luonnetta, jotka ovat johtaneet keskenään ristiriidassa oleviin tuomioihin, olivatpa nämä syyt aineellisoikeudellisia tai sovellettavasta menettelystä johtuvia.

62. Täydellisyyden vuoksi on tarkasteltava Bundesgerichtshofin esiin tuomaa kysymystä, joka koskee tuomioistuimen harkintavaltaa silloin, kun se on saanut käsiteltäväkseen ulkomaisen tuomion tunnustamista tai täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, olisiko siinä tapauksessa, että kaksi tuomiota poikkeaa toisistaan tavalla, jonka vuoksi on perusteltua soveltaa yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohtaa, syytä katsoa, että täytäntöönpanovaltion tuomioistuimella on toimivalta olla soveltamatta tätä yleissopimuksen määräystä, jos tämän valtion kannalta katsottuna osoittautuu, ettei sen yhteiskuntajärjestykselle aiheudu erityistä häiriötä. [28]

63. Bundesgerichtshofin ehdottama ratkaisu ei mielestäni ole yleissopimuksen eikä etenkään sen 27 artiklan 3 kohdan mukainen.

64. Se, että ulkomaisen tuomion todetaan olevan ristiriidassa samojen asianosaisten välillä täytäntöönpanovaltiossa annetun tuomion kanssa, on mielestäni ylitsepääsemätön este ensin mainitun tuomion tunnustamiselle ja täytäntöönpanolle täytäntöönpanovaltiossa.

65. Kahden tuomion, joiden oikeusvaikutukset sulkevat toisensa pois vastavuoroisesti, samanaikainen täytäntöönpano ei

28 — Ennakkoratkaisupyynnön suomenkielisen käännöksen s. 5, 3 kohta.

merkitse enempää eikä vähempää kuin oikeuden tehokkuuden mitätöitymistä, kun oikeus lamaantuu kahden vastakkaisen oikeusnormin antamisen seurauksena. Oikeusvaltioajatukseen perustuva yhteiskunta menettää osan sisällöstään, kun yhteiskunnan organisointia koskevat säännöt, joihin se perustuu, menettävät voimansa, joten tällainen normien ristiriita tai — jos halutaan mieluummin sanoa — se, että normit vastavuoroisesti mitätöivät toisensa, on sellaisenaan yhteiskuntajärjestyksen vastaista.

66. Tästä seuraa, että sen jälkeen kun on näytetty toteen, että ulkomainen tuomio on edellä mainitussa asiassa Hoffmann annetussa tuomiossa tarkoitetuin tavoin ristiriidassa täytäntöönpanovaltiossa annetun tuomion kanssa, tuomioistuimen ei kuulu arvioida, missä määrin ulkomainen tuomio pystyy aiheuttamaan häiriötä yhteiskuntajärjestykselle. Yhteiskuntajärjestyksen häiriintyminen liittyy luonteenomaisesti tähän tuomioiden oikeusvaikutusten ristiriitaisuuteen.

67. Tällaisen harkintavallan tunnustaminen merkitsisi samaa kuin jos tuomioistuimelle annettaisiin oikeus hyväksyä jompikumpi tuomioista sen mukaan, miten se itse arvioi yhteiskuntajärjestystä, ja kunkin tuomion omista oikeusvaikutuksista riippumatta. Yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdasta tehtäisiin tällöin poikkeus, joka ei millään tavalla ilmene sen sanamuodosta.

68. Näistä syistä tuomioistuimelle ei voida tunnustaa tällaista toimivaltaa.

69. Edellä todetusta seuraa, että ulkomainen tuomio, jossa annetaan kieltomääräys, on ristiriidassa sellaisen tuomion kanssa, jossa on kieltäydytty määräämästä tällaisesta toimenpiteestä ja joka on annettu samojen asianosaisten välillä täytäntöönpanovaltiossa, silloinkin kun näiden kahden tuomion vastakkaiset vaikutukset johtuvat eroista, jotka koskevat niitä menettelyllisiä edellytyksiä, joista kieltomääräyksen antaminen kansallisen oikeuden mukaan riippuu tuomiovaltiossa ja täytäntöönpanovaltiossa.

70. Tuomioistuimella, jolle on tehty ulkomaisen tuomion tunnustamista tai täytäntöönpanoa koskeva hakemus, ei ole toimivaltaa hyväksyä hakemusta sen perusteella, ettei ulkomainen tuomio aiheuta riittävää häiriötä yhteiskuntajärjestykselle, jos tuomiovaltiossa annettu tuomio on yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuin tavoin ristiriidassa täytäntöönpanovaltiossa annetun tuomion kanssa.

71. Toiseen ja kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen tarvitsee vastata vain siinä tapauksessa, että kysymykseen, voidaanko ulkomaisen tuomion katsoa olevan yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuin tavoin ristiriidassa täytäntöönpanovaltiossa annetun tuomion kanssa siitä riippumatta, mitä edellytyksiä kansallisissa oikeuksissa on asetettu kieltomääräyksen antamiselle, vastataan kieltävästi. Bundesgerichtshofin esittämiin muihin kysymyksiin ei näin ollen tarvitse vastata.

Ratkaisuehdotus

72. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Bundesgerichtshofin kysymykseen seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että ulkomainen tuomio, jossa annetaan kieltomääräys, on tässä artiklassa tarkoitetuin tavoin ristiriidassa sellaisen tuomion kanssa, jossa on kieltäydytty määräämästä tällaisesta toimenpiteestä ja joka on annettu samojen asianosaisten välillä täytäntöönpanovaltiossa, silloinkin kun näiden kahden tuomion vastakkaiset vaikutukset johtuvat eroista, jotka koskevat niitä menettelyllisiä edellytyksiä, joista kieltomääräyksen antaminen kansallisen oikeuden mukaan riippuu tuomiovaltiossa ja täytäntöönpanovaltiossa.

Tuomioistuimella, jolle on tehty ulkomaisen tuomion tunnustamista tai täytäntöönpanomääräystä koskeva hakemus, ei ole toimivaltaa hyväksyä hakemusta sen perusteella, ettei ulkomainen tuomio aiheuta riittävää häiriötä yhteiskuntajärjestykselle, jos tuomiovaltiossa annettu tuomio on yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuin tavoin ristiriidassa täytäntöönpanovaltiossa annetun tuomion kanssa.